

אנשים יפים: מה ביכולתי לעשות מול שבר האחים?

כוח הדיבור הוא כלי מהפכני: הדיבור יוצר אטמוספירה. המילים יוצרות תודעה ומציפות רגשות. הן קובעות את האווירה בה נחיה ומילים טובות מוציאות את הטוב מהכוח אל הגילוי והופכות אותו למוחשי. אנו חיים באותו עולם שעליו מדברים ומה שמדברים זה מה שמקבלים.

ב"ה | פרשיות תזריע-מצורע | תשפ"ג

המשותף כמקום שהוא של כולנו.

איך עושים את זה? הנה דרך פשוטה ועוצמתית לבנות בית: **לספר טוב**. לראות את היופי באנשים הסובכים אותנו ולספר את זה. בכל יום אנו חווים חוויות, חלקן טובות וחלקן להיפך, אנו לא בוחרים מה לראות ולא בוחרים מה לשמוע, אבל כן **בוחרים מה לדבר**. אם נסגל מנהג פעם-פעמיים בשבוע, לספר חוויה טובה על אנשים שפגשנו השבוע - שעשו חסד או שיתפו בנקודה יהודית - דברים ישתנו.

כוח הדיבור הוא כלי מהפכני: **הדיבור יוצר אטמוספירה**. המילים יוצרות תודעה ומציפות רגשות. הן קובעות את האווירה בה נחיה ומילים טובות מוציאות את הטוב מהכוח אל הגילוי והופכות אותו למוחשי. אנו לא חיים בעולם אוניברסלי שמתרחשים בו אירועים, אלא באותו עולם שעליו מדברים ומה שמדברים זה מה שמקבלים. בהערה! הובאו שני סיפורים למהפכנותו של הדיבור הטוב.

בשבועות האחרונים אנו עדים לתופעה מחרידה שלא ידענו כמותה: ארבעה זוגות אחים נכחדו מהעולם. שלושה נהרגו כפיגועים רצחניים והזוג הרביעי נסחף בשבוע שעבר בשיטפון בערבה. הקב"ה אינו מסתפק בקרבן אחד, אלא לוקח שניים: זוג אחים ואחיות.

לא פחות מטלטלת העובדה, שארבע הזוגות מקיפים את כל גוויי החברה הישראלית. בני משפחת פלאי הי"ד הם חרדים. בני משפחת יניב שנרצחו בחווארה ושתי האחיות די שנרצחו בבקעה הם דתיים לאומיים, ואילו מעיין וסתר עשור שנסחפו בערבה באים ממשפחה מסורתית (אם כי סתר עצמו התחזק בזמן האחרון). כך שהקב"ה בוחר צמדי אחים מכל הפסיפס הישראלי.

אנו לא יודעים דרכי שמים ולא מתיימרים להבין רצון ההשגחה, אבל איך מתעוררים מול מסר מרעיד כזה? מה ביכולתנו לעשות מול סימנים כאלו? אולי עלינו לחזור להיות אחים ואחיות. להציף את המחבר, להתעלות מעל הדעות המפרידות ולבנות את הבית

1. הרב גד אייזנר היה דמות דגולה בחסידות גור ומשגיח ישיבת חידושי הרי"ם בתל אביב. בעבודתו בבניית נפשות תלמידיו, סיפר על אירוע שהציל את חייו ועיצב אותם: הוא עבר את השואה במלוא כאביה והתגלגל ממחנה למחנה. בסוף המלחמה, לאחר שהלך ונחלש ומשפחתו כולה נספתה, נדרשו האסירים לצעוד את צעדות המוות מפולין לגרמניה. גד אייזנר הרגיש שכוחותיו כלים. עוד רגע יפול על הארץ בחולשה ויקבל ירייה בראש. אבל אז שמע פתאום צעקה: "גד'ל לויף" - "גד'ל רויף". ידיד קרוב הכחין בו והקריאה "גד'ל" עם הטיית כינוי החיבה שלו, הציתה בו כוחות עלומים. הוא בעל ערך, החיים שלו חשובים, והוא התרומם ופתח במרוצה.

2. הרב משה דיקשטיין, משלוחי חב"ד בבאר שבע, פועל בקרב האסירים בבתי הכלא בדרום. רבים מהאסירים משתפים בשיעורי התורה שלו, אבל היה שם אחד שהיה אימת כולם. תמיד היה מסוגר בחדרו, כלוא על עברות אלימות חמורות ונראה מרתיע: רחב עם פנים קשות ושיער ארוך.

האסירים המליצו לרב דיקשטיין להתרחק ממנו, אבל הוא החליט לנסות. פעם נכנס אליו לתוך התא, סגר את הדלת והתיישב לרבה. הקשיב לסיפור חייו הקשה שגלגל אותו עד הלום ועודד אותו במילים של אמונה. אחרי השיחה הלבבית, הציע לו הרב להניח תפילין. האיש הסכים והפשיל את שרוולו, אבל הרב הזדעזע לראות על הזרוע קעקוע לא צנוע והתלבט האם להניח את התפילין? לבסוף החליט שהיתרון גדול יותר ובירך עמו.

1. **זוהר תזריע מו,ב:** כמה שנענש אדם בגלל לשון הרע, כך נענש בגלל מילה טובה שבאה לידו והיה יכול לומר ולא אמר. בגלל שפגם את כוח הדיבור שנתקן לדבר למעלה ולדבר למטה וכולו בקדושה.

מדהים. **הימנעות מדיבור טוב - חמורה כדיבור רע.** יש² מוצאים לכך רמז בצורת הטהרה החרגה הנדרשת מהמצורע: עליו להביא שתי ציפורים לקרבן, כשאחת נשחטת ואחת משולחת לחופשי. והשאלות ידועות: למה ציפורים ולא תורים כמו בכל קורבנות העוף האחרים? ומדוע שתי ציפורים אם בין כך אחת משוחררת לחופשי? אלא הציפורים המצפצפות הן רמז לכוח הדיבור, והמצורע חייב כפרה על שני חטאי דיבור: **העובדה שדיבר רע והעובדה שנמנע מדיבור טוב.** לכן ציפור אחת נשחטת, בעוון הדיבור הרע שצריך לסלקו לחלוטין. ואחת משוחררת לחופשי, כדי להעניק חיים חדשים לכוח הדיבור ולהפנות אותו למקום חיובי.

הנה קטע מקסים נוסף במעלתו המשמעותית של הדיבור הטוב:

ויקרא רבה לג,א: אמר רבן שמעון בן גמליאל לטבי עבדו: צא וקח לי מאכל טוב מן השוק. יצא ולקח לו לשון. אחר כך אמר: צא וקח מאכל רע מן השוק. יצא ולקח לו לשון. אמר לו רשב"ג: מפני מה? אמר לו: ממנה הטובה וממנה הרעה. כשהיא טובה - אין טובה ממנה, וכשהיא רעה - אין רעה ממנה.

הדברים קשורים כמובן לימי העומר, בהם אכלים על מות תלמידי רבי עקיבא, שחטאו בלשון הרע ומובן שהתיקון המעולה הוא בצד הנגדי: לא רק למעט בלשון הרע, אלא לראות **במעלת חברינו.**

יבמות סב,ב: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיפרס וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה ... תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת ... כולם מתו מיתה רעה ומאי היא ... אסכרה [חידק הדי- פתריה שגורם לחנק בגרון] - **מהרש"א:** דכל אחד דיבר לשון הרע והיה מספר בגנות חברו וסימן ללשון הרע אס- כרה כדאמרינן בשבת לג,ב. ואמר שמתו בין פסח לעצרת, להורות שמתו בהשגחה [מעונש] ולא ממוות טבעי, כי הוא

ב. אבל מהי המעלה המכרעת של הדיבור הטוב? כיצד הוא משנה עולמות? נדון באמצעות תמיהה עצומה: איך הפכה הצרעת לזכיה **בלוטו?** כיצד אפשר להבין את העובדה שהחטא והנגע המכוער, מזכה בשכר מדהים ששום מצווה אינה מביאה לו? אנו מתכוונים כמובן **להעלומת צרעת הבתים.**

השבוע קוראים שתי פרשיות, "תזריע מצורע", וזה המקרה היחיד ששתי פרשיות עוסקות כמעט בנושא אחד: נגע הצרעת. הפרשיות מתארות עונש קשה שפוגע חמורות באדם וברכושו.

הפרשה הראשונה עוסקת בצרעת אדם ובגד ואילו הפרשה הבאה מדברת על צרעת הבית. ובעוד שהתורה מתחילה עם צרעת האדם ומסיימת בצרעת הבית, חכמינו מלמדים שסדר הופעת הצרעת הוא הפוך: מהרחוק אל הקרוב. תחילה על הבית, אחר כך על הבגד ולבסוף האדם (ראו בהערה³).

אדם קם בבוקר ומגלה על קיר ביתו כתם אדום או ירוק עז. הוא קורא לכהן שיבחק את הנגע, ובמידה וזה נגע צרעת, הכהן סוגר את הבית למשך שבוע ימים. אחריו בודק הכהן שוב, אם נחלש הכתם - קולפים אותו והבית טהור. אך אם נשאר הנגע כשהיה ובוודאי אם פשה והתרחב - סוגרים את הבית לעוד שבוע ימים. אם נותר הנגע כשהיה - עוקרים את הלבנים שעליהם הנגע ומכניסים במקומם אבנים חדשות וטחים בטיט. ואם חוזר הנגע שוב - הבית כולו טמא וצריך נתיצה.

בשלב הבא, מופיע הנגע על הבגד, בצורת כתם אדום או ירוק עז. אם הכתם אינו חולף ובוודאי אם מתפשט - דין הבגד לשריפה. לבסוף מופיע הנגע על האדם עצמו. אדם מגלה על גופו כתם לבן בגודל גרגר אפונה, הוא קורא לכהן לבדוק את הנגע והכהן בודק אם גם השערות בתוך הנגע הפכו להיות לבנות, וכן אם המראה הכללי של הנגע הוא שקוע בתוך העור - ואז האדם מוכרז כמצורע.

כמובן, מדובר בעונש קשה ופלאי, שאינו חלק מסדרו של עולם. חז"ל מפרשים (ערכין טו-טז) כי הצרעת היא תגובה גופנית לרוע מוסרי שפושה באדם. הגמרא מזכירה רשימה של עבירות הגורמות להופעת צרעת והראשונה להן היא הלשון הרע. זאת משום ש"מצורע" הוא אותיות "מוציא שם רע". יותר מזה: הקשר בין הצרעת ללשון הרע, מפורש בתורה עצמה. התורה מספרת שני סיפורי צרעת ושניהם התרחשו בשל דיבורי רכילות:

כאשר ה' התגלה למשה בסנה וציווהו ללכת למצרים, משה ניסה

אחרי שבוע נכנס שוב לבקר אותו, והפעם קיבל אותו האסיר בפנים מאירות. הוא אמר לרב: "אתה האדם הראשון שראה את האור שבי ואני לא יודע איך להודות לך". כשהאסיר הפשיל את שרוולו להניח תפילין, נבהל הרב לראות את הזרוע: העור היה משופשף ומעוות. "הבחנתי בשבוע שעבר ברתיעה שלך כשראית את הצירוף על היד שלי, לכן כל הימים האחרונים גירדתי מלח גס על העור שלי כדי להסיר את הקעקוע..."

2 בכתביו של הרב אלימלך בירדמן, והקישור לעובדה שציפור אחת משוחררת היא על פי הכלי יקר שם.

3 הכלי יקר מדמה זאת לסדר שהיה במצרים: **ההתראה** כפרעה מראש הייתה על העונש החמור ביותר וכבר בהתחלה נאמר: "הנה אנכי הורג את בנך בכורך". אבל בסדר המכות בפועל, מכת בכורות הייתה אחרונה. שכן הקב"ה מעניש מהקל אל הכבד ואינו נפרע מהנפשות תחילה.

עוד הסבר במדרש תדשא (יז): במדבר לא היו להם בתים והבגדים היו מעשה נסים שלא בלו. לכן הצרעת היחידה הייתה באדם ומזה מתחילה התורה. אבל כשיכנסו לארץ, יהיה הסדר להיפך ממה שהוצג בתורה.

בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם. לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותן הבית ומור צאן.

מעט שיצאו ישראל ממצרים ועמי הארץ נרעשו מהנסים שליוו אותם וידעו שהם עתידים לחזור הביתה, לארץ ישראל, נערכו האמוריים לכך והטמינו את זהבם בקירות הבתים (שמא בסופו של דבר לא יגיעו ישראל או יגורשו ויסולקו מבתיהם והאמוריים יוכלו לשוב אליהם). וכך בעקבות הצרעת ונתיצת הבתים, ישראל מוצאים את המטמונים והאוצרות.

וכלום לא ברור: האם מדברים על צדיק או רשע? כיצד מדבר לשון הרע, זוכה באוצר כזה? אם נתן את ביתו, זאת אומרת שהוא מדבר לשון הרע חמור שלא שעה לכל האזהרות עם ההסגרים הראשונים בבית ולא שב בתשובה עד שנאלצו לנתן את ביתו לחלוטין ועל מה מגיע לו שכר עצום כזה? **איך אפשר להלום חתימה נפלאה כזו לפרשה וחצי חמורה וקודרת לפנייה?**

עוד שאלה טעונה בירור: בעוד שלשון הפסוק הוא "כי תבאו אל ארץ כנען", והכוונה הפשוטה היא לבתים שנמצאים בכל שטחי ארץ ישראל, על כל שבע העמים שגרו שם לפנינו, רש"י תוחם את ההבטחה לאזור קטן ומוגדר: "לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב". היינו שרק בני ארצו של סיחון מלך האמורי, שישבו מעבר לירדן, הטמינו אוצרותיהם. והתמיהה ברורה.

ביחס לשאלה האחרונה, הרבי עונה תחילה רעיון מבריק ופשוט:

ליקוטי שיחות לב/93: השייכות המיוחדת של 'אמוריים' לכאן, מובנת מהמפורש בקרא דלעיל, שהכתוב מפרט את האמורי בתור יוצא מן הכלל דשבעה אומות. בהבטת חת הארץ כברית בין הבתרים נאמר לאברהם: 'ודור רביעי ישוב הנה כי לא שלם עון האמורי עד הנה', היינו שקביעות זמן השיבה לארץ, תלויה בשלם עון האמורי. ומכיון שב- זמן יציאת מצרים, כבר היה דור רביעי בישראל מאז ש- צאו מהארץ, ידעו האמוריים (בכירור) שעוונם נשלם והגיע זמנם להיות משתלחים מארצם.

לאמוריים היה **סימן ברור** מתי יהיה כיבוש ארצם: כשייוולד דור רביעי בישראל מאז שעזבו את הארץ. וכיון שהושלם דור רביעי ויצאו ממצרים, האמוריים נערכו לכיבוש ארצם. משא"כ שאר אומות לא ידעו בבירור מתי יבואו לכיבושם ולא מיהרו להטמין ממונם. (ומה שלכתחילה הזכיר הקב"ה דווקא את האמורי, הוא משום שעוונם נשלם לפני כל האומות וכיבושם היה הראשון על ידי משה עצמו).

וכאן נשוב אל השאלה הראשונה והעיקרית: איך המצורע שאיבד ביתו וכבודו - זוכה לאוצר עצום?

הרבי מוצא רמז כביר ופנימי בתוך המילה המסתורית "**אמורי**". הביאור כתוב בשיחה הזו (חלק לב) ומסתעף בכמה שיחות נוספות, כמו לקו"ש כב/65 ואילך ולקו"ש כז/161 ואילך.

להימנע מן השליחות בטענה שהיא צפויה להיכשל, שכן "הם לא יאמינו לי". בתגובה, הורה לו ה' להכניס את ידו תחת בית השחי וכשהוציא אותה, היתה מצורעת כשלג. הסיפור השני התרחש עם מרים הנביאה: באחד הימים גילתה לתדהמתה, שמשעה עזב את ציפורה אשתו ופרש מחיי אישות. היא כינסה אסיפה משפחתית עם אהרן והביעה את פליאתה על הצעד הקיצוני שעשה משה ומיד הצטרעה בכל הגוף.

אם כן, הרושם העולה על כל מקרי הצרעת - הבית, הבגד והאדם - שהם **עונש מכווער לחוטא חמור**. כך דברי הרמב"ם על שלוש מקרי הצרעת, שכולם אות ופלא חמור להזהירו מלשון הרע:

2. רמב"ם סוף הלכות טומאת צרעת: הצרעת הוא שם האמור בשותפות כולל עניינים הרבה שאין דומין זה לזה: לובן עור האדם קרוי צרעת, ונפילת קצת שיער הראש או הזקן קרוי צרעת, ושינוי עין הבגדים או הבתים קרוי צרעת ... (והטעם שנקראים בשם צרעת כי הכולל אינו ממנהגו של עולם, אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהירן מלשון הרע. שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו... ואם עמד ברשעו עד שהותן הבית, משתנין כלי העור שבביתו שהוא יושב ושוכב עליהן ... ואם עמד ברשעו עד שישרפו - משתנין הבגדים שעליו ... ואם עמד ברשעו עד שישרפו - משתנה עורו ויצטרע ויהיה מובדל ומפורסם לכדו, עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע.

וכאן עולה התמיהה העצומה: איך משלבת התורה פן הפוך בתכלית בתוך נגעי הבתים? כשהתורה מציגה את נגעי הבית באמצע פרשת מצורע, היא פותחת בטון כמעט חגיגי:

יד, לו: כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזו, ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם.

השומע בטוח שעומדים לחלק סוכריות... זה אותו סגנון שמספר על המצווה הגדולה של הביכורים... התמיהה מתעצמת לאור השוואת הלשון עם מקרי הצרעת הקודמים, שמבטאת הפתעה נוראה:

יג, ב: אדם כי יהיה בעור בשרו. לח: ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם. מז: והבגד כי יהיה בו נגע צרעת.

המלבי"ם מחדד את התמיהה בכך שלשון "נתינה" הוא תמיד להעניקה טובה או לפחות לתכלית טובה:

מלבי"ם: כשתדקדק תמצא שעל הדברים היוצאים מגזירת ה', לא ייאמר לשון 'נתינה'. רק אם הם לטוב או [לפחות] לתכלית טובה, כמו 'זה' נתן קולות וברד' [שהם לתכלית טובה].

רש"י משיב בהפתעה:

נפשי יצאה בדבריו ומפרש האבן עזרא: "נפשי תצא כשאזכור דברו, כשהיה מדבר עמי בימים קדמונים".

כיון שכן, הדיבור נושא עוצמה ששום כוח בנפש לא זכה לה: הוא **מציף את הרוח**. הוא משתלט על התודעה ומניע רגשות. כשאני מדבר על משהו - אני מתמלא. ברגע אחד נשפך באהבה או מתמלא זעם. לא סתם אומרים לאדם שכועס: "אל תדבר!". כי כשלא מדברים לא כועסים, אבל כשמדברים - הנפש מוצפת והרגשות מתפרצים. כך אדם כואב יודע שאסור לו לבכות, כי הכבי יעצים את השבר.

בעבר דיברנו על כך שהמילה "תיבה" כוללת שני פירושים: תיבה היא קופסה שמקיפה את המרחב שלי, כמו תיבת נח. ותיבה היא גם מילה. שכן **תיבות התורה והתפילה יוצרות את המרחב בו חיים**. בהערה⁴ הובא סיפור חיובי נפלא.

ספר המאמרים תרנ"ט: הדיבור מוסיף אור ברגש האהבה וכשמדבר בה, מאיר בו אור האהבה ביותר ומתפעל בנפשו באהבה וחיבה לדבר ההוא. כמו כן במידת הגבורה והכעס ... לכן אמרו סגולה לשיכוך מידת הכעס, שלא לדבר בע-נין ההוא, מפני שעל ידי הדיבור, מתווסף התפעלות הכעס ביותר.

הנושא מופיע גם בהלכה (ראו לקו"ש חז/212): הדרך ההלכתית לבקש סליחה וכפרה מהקב"ה היא באמצעות אמירת וידוי - נוסח אשמנו ועל חטא. אבל רגע, חטאנו **במעשה**, הסליחה היא אירוע רגשי שבא **מהלב** ואילו החובה ההלכתית היא **לדבר!** מדוע לא לדרוש מעשה או מחשבה לכפרה? שכן, הדיבור מאחד את כל חלקי האישיות. כשאני מכה על החזה ומודה בחטאים שלי, האדישות נשברת. הרגשת הלב מחלחלת אל הדיבור ומציפה את הכוחות כולם.

אם כך הדברים במושגים של פורענות, קל וחומר במידה טובה: "האמורי" - כח האמירה - טומן מטמוניות של זהב שיכולות לשנות את החיים ואת המרחב אם רק נעשה בהם שימוש נכון.

לקוטי שיחות לב/97: בפירוש רש"י ישנם פירושים נפ-לאים על דרך הרמז והסוד, וכך בשינוי זה בין 'כנעניים' ל'אמוריים': נגעים באים על אמירה רעה ... וזה גם עניינה של קליפת ה'אמורי' שכתב רבינו הזקן 'שאמורי לשון אמירה ודיבור ... וברוב דברים לא יחדל פשע', אמנם לאיך דווקא בכתי האמוריים נמצאו מטמוניות של זהב כי תכלית הכוונה בענין הנגעים אינה רק לבטל ולשלול שיחת

ג. הקב"ה משלשל חבל הצלה בתום פרשיות קשות. בפסוקים החותמים את נושא הצרעת, קורא הקב"ה לפעולה אחרת. הוא פונה אל החוטא שביתו נותן ואומר: עכשיו הגיעה ההזדמנות שלך. אחרי שאיבדת את הנכס היקר בעולם - את הבית שלך, דע שהמשבר יכול להפוך להזדמנות.

ה"אמורי" טומן בחובו אוצרות. כח האמירה - כוח הדיבור - הוא לא רק מתכון להרס, אלא טומן מטמוניות אדירות של זהב. אם תשכיל להפעיל את כח האמירה בצורה חיובית ולהשתמש בדיבור טוב - תגלה איזה אוצרות מקיפים אותך וכמה החיים פה טובים.

נפתח להמחשה עם עובדה מדהימה: אלכניה היא המדינה היחידה באירופה בה אחרי המלחמה נספרו יותר יהודים מאשר לפני. טרם המלחמה היו בה 200 יהודים ובסוף המלחמה היו בה פי עשר: קרוב לאלפיים. השלטון האלבני גם פתח את השערים בפני פליטים מבקשי מקלט וגם דחה את פקודות הנאצים להסגיר אליו את הפליטים היהודים,

מה גרם לאלבנים להיות צדיקים יחידים בכל ארבע רוחות אירופה? אתר יד ושם מספר שזה בזכות מילה אחת: "בְּסָה". ה"בסה" הוא מושג אלבני שפירושו "**עמידה במילה שלך**". זהו הקוד האתי החשוב במדינה שאומר שאדם של כבוד הוא מי שעומד במילה שלו. והקוד הבודד הזה מספיק כדי לגדל דורות של אצילים. המחויבות לשים לב מה מוציאים מהשפתיים עיצבה תודעה של הגינות.

דיבור יוצר אטמוספירה. הוא מעורר תודעה ומציף רגשות. כוחו של הדיבור נובע מכך שהוא **השופר של הנפש**. הוא כוח **ההופעה של הנפש על הבמה הציבורית**. הוא **משתף אחרים ברוח ונפש**. בעוד שהתברכנו בשלושה לבושי נפש - מחשבה, דיבור ומעשה - המחשבה היא שקטה ופנימית בלבד, המעשה הוא מרוחק וחסר נפשיות, ואילו הדיבור מזדקר בגאון ככוח שמציף את הנפש לעולם.

3. בראשית ב,ז: ויהי האדם לנפש חיה - תרגום אונקלוס: לרוח ממלא.

הפלא האנושי הוא לא העובדה שיש לאדם שכל, אלא היכולת להפוך רעיונות למשפטים, רגשות למילים **ולגלות את הנפש ולשתף אותה**. לא סתם הסימן לילוד חי הוא הבכי, אדם חי מכונה בשם "מדבר" ואילו האדם המת ל"ע מכונה "דומם", כמו "וידם אהרן" ברממה. כי חיוניות אנושית היא היכולת להביא נפש לגילוי ורוח לשיתוף.

הרעיה קוראת בשיר השירים: "פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר

4 הגאון החסיד הרב יואל כהן, אהב לספר: לאדמו"ר הצמח צדק היה דוד בשם "יוסל'ה", וכינויו היה "הרוד יוסל'ה". יום ששי אחד נכנס יוסל'ה למקווה לטבול לקראת שבת וכרכם של יהודים, פתח בניהול העולם. בעומדו תחת מי המקלחת, פיטר את המלך, הפיל את הבורסה ויצא למלחמה. כמוכן, האיש שעמד מולו התווכח עמו בלהט וטען שהאמת הפוכה. בסופו של דבר סיכמו להיפגש עוד חצי שעה בביתו של יוסל'ה על פרוסת קוגל טובה ולקבל החלטות.

יוסל'ה חזר הביתה, וכיון שבמהותו היה אדם נעלה, הוציא מהארון חומש והחל לחזור את הפרשה. שאלות הציפו את מוחו והוא החל לפתוח ספרים, רש"י ורמב"ן, אור החיים וספורנו ושקע בעולמה של תורה. לפתע נשמעה דפיקה בדלת. סהרורי קם לפתוח וראה מולו יהודי. "מה רצונך?" האיש ענה: "יוסל'ה, זה אני מהמקווה, סיכמנו להמשיך להתווכח על פרוסת קוגל".

- "אה" השיב יוסל'ה, "קודם דיברת עם יוסל'ה מהמקווה, עכשיו זה יוסל'ה אחר לגמרי...".

הרשעים, אלא להפוך את כח הדיבור מאמורי דלעומת זה לאמירה ודיבור של קדושה, 'אשר לקחתי מיד האמורי', שעל ידי אמירות ודיבורים טובים וקדושים מגלים המט-מוניות בנפש.

בהערה⁵ הובאה הרחבה איכותית ומעניינת.

בהמשך להבנת מהות כח הדיבור - ככח שמעצב את האישיות - מבאר הרבי (לקו"ש כב/שם) סדרת שאלות בנושא הצרעת: א. איפה הצרעת בימינו? מדוע חטאנו בלשון הרע ולא חטפנו צרעת מטרידה?

ב. כיצד מתארת התורה את המצורע בניסוח הנעלה "אדם", ככתוב "אדם כי יהיה בעור בשרו"?

ג. מה הסיבה הפנימית לכך שהצרעת מתקדמת **מהרחוק אל הקרוב**, מהבית אל האדם?

ד. ולבסוף, מה רוצים ממרים הנביאה? מה פתאום העונש הקיצוני והמחמיר בו לקתה, לאחר שלא דיברה לשון הרע על משה ובוודאי שכוונתה הייתה לטובה, בתור האחות הגדולה שהביאתו לחיים והצילתו במי היאור? אמנם מרים חדרה ברכילות לתוך חייו הפרטיים של משה, אבל אין זה בגדר לשון הרע, שהרי אין איסור לפרוש מהאישה ואפילו להתגרש ממנה?

אלא הכול סובב סביב אותו יסוד: ההתראה של הצרעת היא לא רק לנזק שגורם הלשון הרע **לאחרים**, אלא להשחתה שנגרמת **לנפש המדבר עצמה**. הצרעת היא איתות אזהרה אדום: שים לב מה קורה אתך. הדיבור הרע משתלט על התודעה שלך והופך אדם גדול לאדם קטן. לכן הצרעת מופיעה דווקא **אצל גדול שקרוי לתואר "אדם"**, שכן היא קריאת התעוררות: שים לב, אתם אדם שלם והרוע נמצא כרגע בשולי האישיות שלך, אבל על ידי הדיבור הוא יהפוך להיות מרכזי בתוכך. לאיך, אנשים בימינו שמוקפים בבעיות רבות אחרות, ההתראה הזו לא נדלקת אצלם לכתחילה...

המסר הזה נרמז בכך שהצרעת מתקדמת **מהרחוק אל הקרוב**, לומר שכרגע נמצא הרע רחוק מהתודעה שלך, אבל על ידי הדיבור החוזר הוא מתקדם מהבית אל הבגד ומהבגד אל הגוף.

וזאת הקפידה העמוקה על מרים: **איך את מורידה את עצמך כביכול? הנושא איננו הנזק שנגרם לנפש. הוא כבר יסתדר... הנושא הוא את עצמך: למה לשקוע בעניין נמוך שפוגם במעלתך?**

לקו"ש כב/67: בלשון הרע ישנם שני עניינים: א. דיבור לשון הרע גורם נזק לזה שמדברים עליו. ב. הדיבור מוציא את הרע הקיים בתוכו של האדם **המדבר**. שכך אף שכוח הדיבור הוא כוח חיצוני בנפש, בכל זאת **קשור עם עצם הנפש**, עד שתואר האדם הוא 'מדבר', ולכן כאשר האדם מדבר דבר בלתי רצוי, הדיבור מעורר את הרע שבתוכו. בזה מובן סדר ההופעה של הצרעת מהרחוק אל הקרוב (מהבית אל האדם): שכן בהתחלה הדיבור הוא חיצוני לג-מרי, שלא נוגע לו, אחר כך הדיבור סוחב אותו יותר לתוך הרע ונוגע בפנימיותו.

ד. עד כאן דובר על התועלת שמביא הדיבור הטוב לאדם המדבר. כיצד הוא משתקם מהשפעות הדיבור הרע ומוצף בתודעה חיובית ומאירה לחייו. אבל העוצמה של הדיבור הטוב היא הרבה יותר רחבה. היא משנה את המרחב כולו ומועילה באופן בלתי נראה גם לזה שמדברים עליו. התפיסה החסידית אומרת שהדרך לגרום לאדם להיות טוב, היא פשוט לדבר עליו טוב והדיבור החיובי מציף בצורה רחוקה את הכוחות הנעלמים.

נזכיר בקצרה שתי רמות, זו למעלה מזו: ראשית, **מחמאה ישירה לאדם המדובר** - נוסכת בו עידוד ואמון בכוחות שלא זכר שיש בו. דוגמה לכך שהארכנו בה בעבר, היא המחמאות שמעניקה התורה לנח. בכל כד ספרי התנך אין אדם שמקבל את השבחים שמקבל נח. אפילו אברהם, משה ודוד, אינם זוכים לתואר הנעלה "צדיק", בעוד שהדבר נאמר לגבי נח שוב ושוב.

כיצד יתכן הדבר? במיוחד שכולנו יודעים שנח היה רק צדיק עם כוכבית, צדיק בדורותיו?

התשובה כבידה: המחמאות נועדו **להפוך אותו לצדיק**. מילים גדולות הופכות אדם קטן לאדם גדול. נח אמר לבצע את הגדולה במשימות: לעמוד לבדו מול העולם כולו ולהקים תיבה. אבל כיצד יעשה זאת? הארגונים הירוקים ימנעו ממנו לגזום עצים להקמת התיבה. רשות הטבע והחי תאסור עליו להכניס בעלי חיים לתיבה צפופה. העירייה תאסור עליו להקים מבנה חריג כמו התיבה וכו' וכו'. כיצד יעמוד מול כולם? בפרט שהוא אינו אברהם "אשר התהלך לפני", אלא בסך הכול צדיק בדורו.

לכן הוא שומע מילים גדולות, כי מילים בוראות מציאות. הקב"ה ברא את העולם כולו בדיבור ומילים גדולות יבראו אדם אחד. ואם

5 **מהי הסיבה שכה מתענגים מלשון הרע?** מדוע לשון הרע הוא אחד משלוש עברות שאדם חוטא בהן כל יום? שמעתי רעיון נאה מהרב יואב אקריש: חז"ל אומרים "אין טובה למעלה מענג ואין רעה למטה מנגע". הרגע הטוב בחיים והרע בחיים מיוצג במילים דומות: "ענג-נגע". שכן ה"נגע" הוא בבסיסו "ענג", רק ענג משובש.

לשון הרע **עושה לנו טוב**, הוא גורם לחוש שהזולת גרוע מאיתנו. נכון שאני והחיים שלי הם אכזבה מתמשכת, אבל שלו יותר ואנחנו הרי מגדירים את עצמנו לפי **העמידה שלנו בסולם ביחס לאחרים**. כל החיים הם טיפוס על סולם שבו הגובה שלי נקבע לפי כמות האנשים שגבוהה או נמוכה ממני, וככל שיותר אנשים תחתי - אני הופך להיות מצליח יותר. כך לשון הרע מעניק תחושה נפלאה: הוא מוריד את כולם למדרגות הסולם תחת.

שמעתי רעיון נוסף: כחלט מטהרת המצורע, טובלים את הציפור החיה בדם (הציפור שנשחטה). שכן הוא הנחה לבוסס בדם של חברו ולהתפרנס מהכשל שלו.

ואולם כאן מגיעה הבשורה העמוקה עליה דיברנו בפנים: "ענג" שנובע מ"נגע" הוא הנאה רגעית שמורידה יותר מאשר מעלה. אדרבה, אילו ישכיל האדם להשתמש באמורי כדי לראות את **היופי של חברו**, אז יתעורר **בקנאה חיובית** ויצף בקרבו השגות חדשים של טיפוס והתקדמות והענג יהפוך להיות כזה שמשקף צלם אלקים.

ניסה לברר האם מישהו זוכר לאן המשיכו היהודים שיצאו מרוסיה? היה שם איש עסקים אחד, שאמר כי הוא מכיר אדם אחד מכל מאות האנשים שיצאו מרוסיה. הוא מוכן לשלוח לו מכתב ואולי הוא יידע להוליך אותו אל רעייתו. לאדם הזה קוראים: 'ר' איצ'ה גולדין'!. כך זכה ר' איצ'ה להיות בעצמו מבשר הגאולה לאותה אישה.

קודם דובר על כך שלשון הרע הופך אדם גדול לאדם קטן, הנה לשון הטוב עושה את ההיפך והופך אדם גדול לאדם קטן.

יותר מזה: מילים גדולות עולות עד השמים ומעוררות כוחות שלא הכרנו. ההשפעה של המילים הטובות על האדם המדובר היא אפילו כשאינו נחשף להן בצורה ישירה והן פועלות מכוח עצמן. כך דיברנו בעבר על ביאורו המעמיק של הרבי (לקו"ש כז/שם) בסוגיית "הוי דן את כל האדם לכף זכות". התמיהה ידועה: כיצד אפשר לדון כל אדם לכף זכות? ואם הוא רשע ומושחת? ובכלל לשם מה לדון כל אדם לכף זכות כשהעולם מלא באנשים מנוולים?

אלא לדון לכף זכות פירושו לראות את הטוב כמו הרע. לא להתעלם מהרוע, אלא להיות בטוחים שאדם שמתמודד עם ניסיון קשה - שמורים לו כוחות לשוב ולתקן. **וככל שנדבר על כך שטמונים בו מטמוניות של זהב שמיחלים לגילוי - כך יהיו המטמוניות הללו קרובים יותר לפריצה החוצה.**

השורה התחתונה היא, שניתן לנו הכלי לשנות את המרחב בו חיים. אנו לא יכולים לתבוע מעצמנו החלטה חשובה יותר בימי העומר הללו ובימי שבר האחים המציף אותנו. נתעלה על הקנאה והשנאה, נבחר בטוב, והקב"ה יבחר בנו באהבת אב לבנים וישלח משיח צדקנו יבוא ויגאלנו בקרוב ממש.

נסיים בסיפור מפעים: בשנת תש"ו, 1946, נפתח פתח צר לבריה מרוסיה הקומוניסטית. הממשלה הפולנית שאפה להחזיר את האזרחים הפולניים שברחו לרוסיה בעת המלחמה, ופתחה לתקופה קצרה את הגבול בין רוסיה לפולין באזור לבוב (למברג). יהודי רוסיה הבינו שקורה נס חד פעמי שלא יחזור על עצמו. הזדמנות נדירה לפרוץ את מסך הברזל. קמה קבוצת חסידים נועזים והחלו לזייף ניירות פולניים, כדי להוציא כמה שיותר אנשים מרוסיה.

פעם התחוללה דרמה בגבול: ברל וחנה גורביץ', שהיו בסך הכול חצי שנה אחרי נישואיהם, עמדו בתחנת הרכבת והתכוונו לעלות יחד על הרכבת לפולניה. חנה החזיקה ניירות פולניים, ואילו בערל היה אמור לקבל אותם בגבול, אבל זה שהיה אמור להביא אותם, לא הגיע. שוטרי ביקורת הגבולות התקרבו ולבערל אין ניירות. הוא היה בבעיה חמורה. ניירות פולניים אין לו, ואילו את העבר הרוסי הוא מחק. עוד רגע ייעצר וישלח לסיביר.

החל דיון נורא האם עליו לכתוב במהירות גט לחנה, כדי שהאישה הצעירה לא תישאר עגונה כל חייה. אך לא היה מי שיכתוב ואיך לכתוב והם הופרדו בכוח זה מזו.

הרכבת הביאה אותה ללודז' ומשם התגלגלה לפריז. היא שקעה בכאביה ובככיותיה על החורבן שהפך אותה לאלמנה חיה. מדי בוקר הייתה יוצאת לעבודה במתפרה בעיר ולא מפסיקה למרר בככי. היה אדם אחד שהבחין בכאב שלה. שכן בשם ר' איצ'ה גולדין, ראה את הכאב והיה מקפיד לעודד אותה. בכל בוקר היו יוצאים יחד מהבניין, והוא היה מבטיח לה כי בעלה עוד יחזור. כמובן, המילים שלו היו חסרות בסיס, אבל היא פיתחה בהן תלות מוחלטת. היא הייתה מחכה לו למטה כדי לשמוע אותו מרגיע: "את תראי שהוא יחזור".

אחרי שנה וחצי, קרה נס. רוסיה חתמה על עסקת חילופי אסירים עם פולניה, ושחררה וגירשה מהמדינה 8 אנשים. באופן פלאי, ר' ברל גורביץ' היה אחד מהם. הוא הגיע לקרקוב, ומשם ללודז', ושם

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il